

**HOJA YA MJUMBE WA BARAZA LA WAWAKILISHI LA ZANZIBAR, KULIOMBA
BARAZA LA WAWAKILISHI KUTOA MAAZIMIO KUHUSIANA NA UIMARISHAJI WA
MFUMO MZIMA WA KISHERIA UNAOHUSIANA NA UENDESHAJI WA KESI ZA
UDHALILISHAJI WA WANAWAKE NA WATOTO, ZANZIBAR.**

**(CHINI YA KANUNI YA 27(1) n, 27(3), 48(2) na 49(1) YA KANUNI ZA BARAZA LA
WAWAKILISHI, TOLEO LA MWAKA 2016)**

MAELEZO YA HOJA

KWA KUWA, Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar imekuwa na nia ya dhati ya kupambana na matatizo yanayowakabili wanawake na watoto nchini kwa kuchukuwa hatua mbali mbali ambazo zinaonekana kuwa na lengo la kuwaweka wanawake na watoto katika mazingira salama.

Katika mwaka 2011 Sheria maalum (Sheria ya Mtoto Nam. 6 ya mwaka 2011), inayohusu maslahi ya jumla ya mtoto iliwasilishwa Barazani na kupitishwa na hatimae kutiwa saini na Mhe. Rais ambapo kifungu cha **150** cha Sheria hiyo kinakataza vitendo vya udhalilishaji wa watoto. Aidha, katika mwaka 2016, Serikali ilileta ndani ya Baraza la Wawakilishi, Mswada wa Sheria ya kufuta Sheria ya Ushahidi na kutunga Sheria mpya ya Ushahidi, ambayo ina nafasi kubwa katika kukabiliana na kesi za udhalilishaji, na hatimae kupitishwa na Baraza la Wawakilishi, na kutiwa saini na Mhe. Rais na kuwa Sheria (Sheria ya Ushahidi Nam. 9 ya 2016).

Hata hivyo, licha ya kuwepo kwa jitihada hizo, bado vitendo vya udhalilishaji wa wanawake na watoto, kama ubakaji, ulawiti, kupigwa, kupewa ujauzito, kuambukizwa magonjwa ya zinaa kama UKIMWI, n.k, vimekuwa vikiongezeka kwa kasi sana kadri siku zinavyokwenda.

Katika kuhakikisha haki inapatikana wakati vitendo hivi vinapofanyika na kuhakikisha wahusika wanachukuliwa hatua za kisheria, Serikali imekuwa ikichukuwa hatua za makusudi za kuimarisha mfumo mzima wa sheria ambao unahusika katika kuyakabili matatizo haya, lakini bado kuna changamoto kubwa ya kukabiliana na ongezeko la vitendo hivyo.

Na kwa kuwa, mbali na hatua zilizochukuliwa na Serikali katika kuimarisha mfumo wa Sheria unaohusiana na kesi hizi za udhalilishaji, bado ipo haja ya kuchukuwa hatua za haraka za kubadilisha mfumo wa kisheria unaohusika na kesi za udhalilishaji wa wanawake na watoto.

Na kwa kuwa, pamoja na kuongezeka kwa vitendo vya udhalilishaji wa watoto na wanawake nchini, bado kuna idadi ndogo ya kesi zinazofikishwa katika Ofisi ya Mkurugenzi wa Mashtaka kwa ajili ya kupelekwa Mahakamani, ukilinganisha na kesi zinazoripotiwa katika vituo mbali mbali. Katika mwaka **2016**, kwa taarifa ya Wizara ya Kazi, Uwezeshaji, Wazee, Vijana, Wanawake na Watoto kwa Kamati ya Mifugo, Utalii, uwezeshaji na Habari ya Baraza la Wawakilishi, inaonyesha kuwa jumla ya matukio **2346** ya udhalilishaji wa kijinsia yaliyoripotiwa katika vituo vya Polisi Zanzibar, ambapo kati ya matukio hayo, ni kesi 105 tu ndizo zilizoripotiwa kwenye Mahakama za Unguja na Pemba. Ufafanuzi zaidi unaoneshwa katika jadweli lifuatalo:-

MAKOSA YALIYORIPOTIWA VITUO VYA POLISI MIKOA YA ZANZIBAR KATIKA MWAKA 2016.

IDADI YA KESI	KESI ZILIZO CHINI YA UPELELEZI	ZINAZOENDELEA MAHAKAMANI	ZILIZOPATA HATIA	KUACHIWA HURU MAHAKAMANI	ZIMEFUNGWA POLISI	MKURUGENZI WA MASHTAKA
2346	1944	142	13	5	242	155

TAARIFA ZA MATUKIO YA UDHALILISHAJI YALIYORIPOTIWA VITUO VYA MKONO KWA MKONO, 2016.

KUKASHIFIWA	KUBAKWA	KULAWITIWA	UJAUZITO	JUMLA
344	513	35	121	1013

Na kwa kuwa, vitendo hivi vimewekwa katika orodha ya makosa ambayo mtuhumiwa anayo haki ya kupatiwa dhamana, na kurudi katika jamii kuendelea na shughuli zake kama kawaida, Kifungu **cha 150(1)** cha Sheria ya Makosa ya Mwenendo wa Makosa ya Jinai, 2004, hakikujumuisha makosa haya ya udhalilishaji kuwa ni miongoni mwa makosa ambayo hayatakiwi kupewa dhamana, hivyo kupelekea Mahakama kuwapatia dhamana watuhumiwa wa kesi za udhalilishaji.

Utoaji wa dhamana kwa watuhumiwa hao, umewafanya baadhi ya watuhumiwa kurudia makosa hayo hayo mara baada ya kuachiwa kwa dhamana na hivyo kuathiri kwa kiasi kikubwa watoto, wanawake na jamii kwa ujumla.

Na kwa kuwa, adhabu wanayopewa wahusika wanaotiwa hatiani kwa makosa ya udhalilishaji ni ndogo ambapo kwa mujibu wa **kifungu cha 7** cha Sheria ya Mwenendo wa Makosa ya Jinai, Namb. 7, ya mwaka 2004, inaipa Mamlaka Mahakama ya Hakimu wa Mkoa ambapo kesi hizi zinaanzia, kutoa adhabu isiyozidi miaka **7** tu, ambayo kiuhalisia haiendani na athari anayoipata muhusika aliyetendewa udhalilishaji, kama athari ya kimwili, kiakili, kupata mimba za umri mdogo ambazo hupelekea kuwa na ongezeko la watoto wa mitaani, kuwaharibia wasichana wadogo malengo yao ya kimaisha, kushindwa kuendelea na elimu na madhara mengineyo.

Na kwa kuwa, makosa yanayohusu udhalilishaji, hufanyika kwa usiri mkubwa, kunakuwa na changamoto kubwa ya kuthibitisha nani ametenda kosa hilo na hivyo katika nchi nyingi na hata wenzetu wa Tanzania Bara, njia inayotumika ni ya kutumia mashine za kisasa ili kuweza kujuwa vinasaba vya muhusika (**DNA**) ili kuthibitisha kosa, ambapo kazi hiyo huwa ni rahizi zaidi.

Na kwa kuwa, kutokana na kukosekana kwa uwelewa au kwa makusudi, kumekuwa na tabia ya wahusika wa kesi hizi kuchukuwa hatua za kusuluhishana na hatimae kuzifuta kesi hizi katika hatua ya vituo vya Polisi, hali inayopelekea watuhumiwa kuendelea kurudia vitendo hivyo kwa kuamini kwamba hakuna hatua za kisheria zinazoweza kuchukuliwa dhidi yao.

Na kwa kuwa, vyombo vinavyoendesha kesi hizi vimekuwa vinapata changamoto kubwa ya wananchi kutokutoa ushirikiano hasa katika kutoa ushahidi, kutokana na sababu mbali mbali zikiwemo, usumbufu, muhali, tatizo la usafiri wa kwenda na kurudi Mahakamani, vitisho, pamoja na kukata tamaa kutokana na kesi kuchukuwa miaka mingi kabla ya kumalizika.

Na kwa kuwa, kumekuwa na malalamiko kutoka kwa wananchi, kwamba baadhi ya vyombo vilivyopewa dhamana ya kushughulikia kesi hizi vimekosa uadilifu katika kutekeleza majukumu yao ipasavyo, hali inayopelekea wananchi kutokuwa na imani na vyombo hivyo na kupelekea kushindwa kutoa ushirikiano.

HIVYO BASI,

Mimi **Asha Abdalla Mussa**, Mjumbe wa Baraza la Wawakilishi, Zanzibar, jimbo la **Kiwengwa**, chini ya Kanuni za Baraza la Wawakilishi, Toleo la 2016, naliomba Baraza hili Tukufu, kwa kutumia Mamlaka iliyo nayo, liridhie na kupitisha maazimio yafuatayo:-

1. **Kwamba**, katika Bajeti ya mwaka **2017/2018**, Serikali iliweke suala la kupambanana na kutokomeza vitendo vya udhalilishaji wa wanawake na watoto kuwa ni miongoni mwa vipaumbele vya Serikali ili kuweka mazingira mazuri ya kupambana na vitendo hivi vya udhalilishaji, ikiwemo kuviwezesha vituo vya mkono kwa mkono kufanya kazi zake kitaalamu na kwa uhakika pamoja na kuviwezesha vituo hivyo kufanya kazi kwa masaa 24 ili kushughulikia kesi wakati wote zinapojitokeza.
2. **Kwamba**, Serikali katika Bajeti ya mwaka **2017/2018** iweke utaratibu maalum wa kupunguza vifungu vya fedha kwa kila Bajeti ya Wizara ili kuweza kupata fedha za ununuzi wa mashine ya **DNA**.
3. **Kwamba**, ili kuipatia jamii uelewa wa matatizo haya, Serikali iandae siku maalum ya kupinga udhalilishaji wa watoto Kitaifa, ambayo itaadhimishwa kwa kutoa mafunzo mbali mbali yanayohusiana na kupiga vita udhalilishaji wa wanawake na watoto.
4. **Kwamba**, Serikali, ndani ya mwaka mmoja, ilete katika Baraza la Wawakilishi, Mswada wa Marekebisho ya Sheria ya Mwenendo wa Makosa ya Jinai, Namba 7, ya mwaka 2004, ili kuongeza mamlaka ya Mahakama za Mkoa kutoa adhabu zaidi ya miaka saba 7, na kufanya marekebisho ya kifungu namba **150 (1)**, ili kuingiza makosa ya kujaamiiana kuwa miongoni mwa makosa yasiyopatiwa dhamana.
5. **Kwamba**, pamoja na marekebisho hayo, Serikali iweke utaratibu wa kisheria wa kuwachukulia hatua kali wahusika wa kesi ambao watachukuwa hatua ya kusuluhishana katika ngazi ya kijamii na kufuta kesi za udhalilishaji na wale watakaokataa bila ya sababu za msingi, kutoa ushahidi na watakaovuruga ushahidi wa kesi hizo.
6. **Kwamba**, Serikali, iunde Tume ambayo pamoja na kufuatilia mambo ya jumla yanayosababisha kuongezeka kwa kesi za uhalilishaji lakini pia ifanye utafiti wa kina ili kujuwa sababu zinazosababisha idadi ya kesi zinazoripotiwa kwa Afisi ya Mkurugenzi wa Mashtaka (DPP) kuwa ni kidogo ukilinganisha na idadi ya kesi zinazoripotiwa na wananchi katika vituo mbali mbali. Aidha, Tume hiyo ifanye uchunguzi ili kubaini wale ambao wamekuwa wakikiuka maadili ya kazi zao na kusababisha kesi hizi kuongezeka siku hadi siku na kupendekeza adhabu kali za kisheria na kinidhamu zichukuliwe dhidi yao, na ripoti ya Tume iwasilishwe ndani ya Baraza kwa ajili ya kujadiliwa.

7. **Kwamba**, bila ya kuathiri uhuru wa Mahakama, uandaliwe utaratibu wa kuharakisha muda wa kusikiliza na kutoa hukumu katika kesi za udhalilishaji ili haki itendeke kwa wakati.
8. **Kwamba**, Kamati husika ya Baraza la Wawakilishi ijumuishe katika ripoti yake ya kila mwaka, namna ilivyosaidia katika kupambana na tatizo hili la udhalilishaji wa watoto na wanawake nchini.
9. **Kwamba**, Serikali kupitia Wizara husika, ilete mbele ya Baraza, ripoti ya namna inavyolishughulikia tatizo hili katika awamu (*periodic reports*) ili wajumbe wa Baraza wapate fursa ya kusaidia fikra na mikakati ya kupambana na tatizo hili.
10. **Kwamba**, Serikali iandae utaratibu maalum wa kuzifuatilia na kuzisimamia nyumba binafsi za kulelela watoto, ili kuhakikisha kwamba watoto wanalindwa na kuwa katika mazingira salama.
11. **Kwamba**, Serikali iwe na program maalum kwa ajili ya kuwapatia elimu mahakimu na wahusika wengine, elimu ambayo itawashajihisha na kuwapa muamko wa kuweza kuzipa kipaumbele kesi hizi wakati zinapofika mbele ya Mahakama na vyombo vengine.
12. **Kwamba**, Wakuu wa Mikoa na Wilaya, wakiwa kama Wenyeviti wa Kamati za Ulinzi za Mikoa na Wilaya, waongeze kasi ya namna ya kupambana na vitendo hivi vya udhalilishaji katika maeneo yao.
13. **Kwamba**, uwepo utaratibu maalum kupitia kwa masheha kuweza kupeana taarifa juu ya wahusika wa matukio ya udhalilishaji, ambao wanahama kutoa shehia moja kwenda nyengine, ili kuwezesha kuchukuwa tahadhari juu ya watu hao, kabla hawajafanya vitendo vya udhalilishaji dhidi ya watoto na wanawake.

Mhe. Spika,

Naomba kutoa hoja.

.....
Asha Abdalla Mussa,
Mjumbe wa Baraza la Wawakilishi,
Jimbo la Kiwengwa.
Zanzibar.